Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. — LJUBLJANA, SOBOTA, 2. JULIJA 1938. — ŠTEV. 26.

Smo živo nasprotje umirajoče preteklosti

Nikoli nismo bili prijatelji onih neresnih delavskih gibanj, ki smatrajo, da je treba delavca držati v neprestanem nezadovoljstvu zato, da bo vedno zrel in pripravljen za velike družabne prevrate, po katerih naj bi njegovi voditelji prišli do odločilne, diktatorske moči. Nikoli zato tudi nismo smatrali, da je rešitev delavstva v posameznih podjetjih v tem, da se umetno ustvarja ozračje medsebojnega nezaupanja med delavstvom in delodajalcem. Nasprotno smo zmerom gradili na tem, da bi bili naši delavci v nezagrenjenosti v zavesti odgovornosti najboljši soustvarjalci novih materialnih vrednot.

Nikoli se nismo hlinili svojim lastnim vrstam in z demagoškimi gesli nismo ustvarjali bolestnih nagnenj. Nismo nikdar pravice poudarjali samo enostransko in nismo jo slikali tako, kakor da je ustvarjena samo za delavske mase.

Nasprotno smo nad vsak osebni in stanovski egoizem vedno stavili ideale vzajemnega, občestvenega življenja in zahtevali tako od lastnih vrst svojega stanu kakor tudi od vseh drugih, da svoje nižje interese podredijo višjim celote.

Malokje so nas prav razumeli, malokje so našo dobro, a obenem neuklonljivo voljo tako sprejeli, kakor smo to po svojem zdravem hotenju zaslužili. Židovski duh osebnega profitarstva in razkrajajočega liberalizma, katerega otroci so bile končno tudi vse naše dosedanje delavske strokovne organizacije, je nekam nagonsko začutil, da smo mi mimo teh njegovo živo nasprotje. Začutil je v nas neizprosnega sovražnika dosedanjega razbijanja družbe na poedince, razrede in organizacije in v nas spoznal graditelja novega narodnega organizma, ki ne more prenesti take zajedalske golazni in mrčesa, ki skupnosti pijeta kri.

Začutil je kapital, ki se naši ideologiji podrediti noče, da ga ta miselnost zelo utesnjuje v njegovih svoboščinah, na katerih je gradil svoj zajedalski, parasitski gospodarski sistem. Ne gre tu za zmago razreda in za njegovo krivično diktaturo, kateri se je na ta ali oni način z močjo svojih finančnih in fizičnih sredstev izogniti znal. Tam, v boju med starimi organizacijami in med kapitalom je bila osnovna misel ista, ločene so bile samo koristi. Tu je miselnost ločena v borbo, koristi pa, za katere se borimo, niso koristi borečih se taborov, ampak občestva. Tako po koristih postaja vprav občestvo praktičen sovražnik sedanjega gospodarskega reda in zahteva novega, kateremu stavimo ravno mi nove neporušne temelje.

Občestveni interesi bodo z novo miselnostjo porušili vse nasprotujoče jezove in jih odplavili. Zmagali bomo mi!

To je nagonsko začutil podjetnik židovske miselnosti in spoznal je kakor v razodetju, da je borba s starimi demokratičnimi organizacijami igračkanje napram ostrini naše nove smeri.

Uprl se je zato takoj na početku, v kali nas hoče zadušiti, kakor bi hotel reči: sedaj takoj, sicer bo prepozno. Mi pa pravimo: Že je prepozno! Tisto uro, ko smo bili rojeni, že tisto uro je bilo prepozno. Nekje smo o sebi napisali, da nosi naš prapor samo eno znamenje: Zmaga! Verjemo vanjo in vemo, da pride.

Preganjanje našega članstva, odpuščanje iz službe, namerno zapostavljanje naše organizacije, podpiranje starih lažidemokratskih delavskih združenj na našo škodo je samo poudarek važnosti našega pokreta.

Borba nas bo organizacijsko in miselno samo utrdila, napravila nas vredne nosilce bodočnosti.

Mi, ki s poštenim hotenjem nismo prodrli, bomo tisto, kamor prodrli nismo, podrli zato, da bo užaljenemu poštenju vrnjena dolžna čast. Kdor jo sam dati noče, je znamenje, da je gnil in mora pasti. Vrata v to novo bodočnost so odprta in vanjo stopamo mi, živo nasprotje umirajočega duha židovske preteklosti.

Narod izobči, zgodovina obsodi

Slovenski narod je en sam in ves je delovno ljudstvo. Ni ga mogoče deliti, kakor da ga je del, ki delaven ni. Kdor drugače misli, ta o narodu samo govori, a z njim že dolgo več ne čuti, ni več njegov. Ta navadno le hoče, da bi bil narod njegov, zato, da bi ga izrabljal.

Menda je bilo povsod tako, zlasti pa je bilo vedno tako med nami Slovenci, da je bil mnogim narod le objekt, nekaj zunanjega, sami pa so stali daleč izven njegovega pravega življenja in nikoli niso razumeli njegovega srca in njegove plemenite duše.

Iz davnih dni nekako je morala v nekaterih ostati valpetova duša, ki je v imenu tujega »gospoda« izžemala naš narod in samo hrepenela, da bi sama mogla biti tak »gospod«, ki se je smatral za onečaščenega, če se je dotaknil slovenskega delovnega človeka le s prstom. »Gospod« ni po naše niti govoril razen v kletvah in kvantah, valpet pa je govoril pa nikoli po naše čutil, in je z bičem sekal rane v naše narodno telo.

Takrat je bil samo en narod, ki je trpel. Sredi nad njim pa jih je živelo nekaj iz njega, ki bi bili radi valpeti, ker trpeti niso hoteli. Ti so narod izdajali, bili so njegovi izdajalci. Narod je v bojih in bolečinah brez njih ostal eden v delu in trpljenju; valpeti, biriči, janičarji, pa so bili njegove pijavke.

Ti ki so po naše govorili pa po tuje mislili, so pili našo kri in so naš narod razdelili na rajo in gospodo. Narod pa jih nikoli medse maral ni. Zanj so bili to izobčenci. Zgodovina pa jih je označila za izdajalce.

Pozneje, ko so se časi spremenili, so ti na vrhu o narodu celo največ vpili. Vsi, ki so živeli za tujo silo iz naših žuljev, od biriča do vaških oderuhov, so širokoustili o slovenstvu, ob uri preizkušnje pa so ga izdali. Vriskali so od veselja še pred leti, ko je bil narod v svojih najboljših možeh vklenjen in svobode oropan.

O delovnem narodu kot o nekem odseku narodne celote še danes govorijo mnogi, ki sami v njegovem sklopu niso delavni, ampak so delavni izven njega — zase — na njegov račun. S tujim duhom okuženi, se skrivajo po raznih podjetjih, po pisarnah, za hrbti raznih organizacij, za samimi lepimi gesli in goljufivimi besedami. Kar cedijo se, ker je tako moderno, socialnosti v besedah, njih dejanja pa so prazna. Sredi delavskih centrov si v par letih svojega »socialnega« udejstvovanja kupijo najlepša zemljišča, si postavijo najbolj konfortne vile, se vozijo v najbolj modernih avtomobilih in se igrajo z enim edinim otrokom morda vendar z dvema in z — ženo. Potem pa v imenu tega edinega otroka govore o veliki bodočnosti naroda, v imenu razvajene žene v slovenski trpeči materi, v imenu konfortne vile pa in avtomobila o socialni bedi in stanovanjski krizi.

Narod pa, kakor nekoč ni maral izžemalcev, jih tudi danes noče in jih odklanja. Ti pa zato proti njemu ustanavljajo »ljudske« in »narodne« fronte in se v njih proti narodu, če treba, tudi pod firmo krščanstva, zvežejo s komurkoli, čeprav pravi Cerkev, da z gotovimi dober katoličan v nobenem slučaju ne bo sodeloval. Nič se zato nismo čudili, ko nam je predstavnik našega največjega industrijskega podjetja ob priliki rekel: »Mi pojdemo v ljudsko fronto!« Kar se je od naroda oddaljilo in z njim več ne čuti, gre proti njemu v ljudsko fronto in jo imenuje, če hočete, tudi »delovno ljudstvo slovenskega naroda.«

Gospodje in valpeti od davnih dni so danes ob istem tujem duhu v drugi obliki ostali med nami in bi bili radi gospodarji nad narodom. Toda »dobri narod«, iz katerega se norčuje zadnja »Del. Pravica«, je še zmerom zdrav in že je potisnil na rob, ob stran, v izobčenje tujega uvoženega duha nemškega in židovskega marksizma in vse, ki so z njima proti narodu. Zgodovina pa jih bo označila kot njegove izdajalce.

Narod hoče iz sebe živeti in kdor hoče živeti z njim, mora živeti iz njegovega domačega duha. Ni mogoče hoditi poleg njega, ne mimo njega, še manj pa proti njemu, če nočeš, da te izloči.

Že je izločil iz svoje skupnosti tudi vse strokovne in socialne pokrete neoziraje se na njihovo preteklost, ki so mu hoteli vsiliti tujega duha in tujo miselnost. Odrezal jih je kakor neplodne mladike, da se posuše. Na njihovo mesto je že postavil mlado narodno in katoliško Zvezo združenih deženih delavcev, ki je nobene resolucije več s sveta spravile ne bodo.

V enotnem delavnem katoliškem narodu je prostora samo za z enotnostjo povezano delavsko organizacijo kot edino zastopnico stanu. Vse drugo je proti narodu in obsojeno na propast, čeprav propadajoči in izločeni pošiljajo resolucije zgodovini: »Kdor bo pri tem sodeloval, naj ga zgodovina označi kot izdajalca delovnega ljudstva slovenskega naroda« (1. resolucija JSZ 12. VI. 38). Mlada ZZD sodeluje v tej skupnosti in bije po njenih rušilcih in ni je strah njihovih resolucij. ZZD gre z narodom, narod pa gre z njo v lepšo bodočnost. Ob strani ostajajo izobčenci. Nas pa ni strah ne sedanjosti ne bodoče zgodovine, ker zgodovina obsodi vedno le tiste, ki jih narod izobči.

Obračun ob tretji kresni noči

Vlada dr. Milana Stojadinovića, dr. Korošca in dr. Spahe je praznovala te dni triletnico dela za močno in veliko Jugoslavijo. Nobena vlada do današnje se ne more ponašati s takim jubilejem, ki je znak stabilnosti, pozitivnega dela, ob katerem morajo umolknili vsi zakleti sovražniki, ki le od časa skuhajo v svoji politični kuhinji prorokbe o skorajšnjem padcu vlade in se neprenehoma trudijo organizirano zanetiti nejevoljo med narodom proti delu vlade. Vendar narod ve, kdo za njega dela. Moč pa bo imel le tisti, kateremu jo bo narod dal. Tu ne zaležejo nobena slepljiva gesla nedeljskih politikov, ki so se od narodovih vrelcev že davno odmaknili in skušajo na narodovem telesu živeti le še kot zajedalci.

Delo današnje vlade narod vidi in čuti, da je iz papirnate Jugoslavije, za katero so vadljali mogočni narodi, nastala močna, odločujoča Jugoslavija, zgrajena po državnikih svetovnega formata: Nj. Vis. knezu nam. Pavlu, dr. Stojadinoviću, dr. Korošcu in dr. Spahu.

Najprej mir s sosedi,

predsvem pa mir na Balkanu, ki je oživotvorjen v paktu o večnem prijateljstvu z Bolgarijo. Ognjišče je ugasnilo, razsodki so padli, bratje so si podali roke. Mir in optimizem je zadihal po državi. Jugoslavija in Bolgarija sta postali čuvarja miru na Balkanu.

Prijatelju na jugu se mora pridružiti še prijatelj na severu. Potekali so razgovori, sledila so pogajanja, katerih rezultat je bil podpis prijateljskega pakta z Italijo. Tako se je pomirila vsa meja od Triglava preko Snežnika vzdolž Jadranskega morja.

Pomirjenje v Podonavju

Na vrsto je prišla sedaj še severna meja. Jugoslovanska vlada sporazumu z Avstrijo ni bila nenaklonjena, a takrat ga Avstrija ni marala. Zasluga naše vlade je, da je pravočasno razumela dih časa in da se je v pravilnem prividu bodočih razvojev pravočasno šla razgovarjat z Nemčijo in z njo poravnat svoje odnose. Ustvarila je takšne odnose z Nemčijo, da Jugoslaviji ni bilo treba trepetati dne 13. marca, ko so se nepričakovano začele valiti v Avstrijo nemške čete. Človek le nerad obstane pri vprašanju, kaj bi se bilo zgodilo, če bi naša vlada ne bila storila, kar je storila, in če bi v trenutku priključitve Avstrije k Nemčiji Jugoslavija še bila v položaju, ki je obstojal v juniju leta 1935....

Tako smo v kratkem razdobju 3 let spremenili smrtni obroč, ki nas je okrog in okrog stiskal, v prijateljski pas lepih sosednih odnosov in smo danes edina država na svetu, ki se lahko s ponosom pohvali, da na nobeni svojih meja nima nasprotnikov. Z vsemi smo v miru in kot otok miru sredi razburkane Evrope smo postali prvenstveni činitelj miru v njej. Ob našem zunanjepolitičnem delu se je popolnoma pomiril Balkan, pomirilo se je Podonavje. Res ne vemo, če je kje kak-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. str.!)

šna druga država in kakšna druga vlada, ki je v treh letih, s tem da je služila pravičnim potrebam svoje domovine in svojega ljudstva, toliko koristila splošnim koristim Evrope.

Mir s sosedi, mir pa tudi doma

L. 1935 so vsi v tuzemstvu in inozemstvu, ki Jugoslavijo gledajo s prijaznim očesom in bi jo radi videli v veliki rasti, gledali naše notranje razmere s skrbjo. Zajadrali smo v to leto po burnih prejšnjih letih, v katerih so najfantastičnejše govorice majale državne temelje in jemale vero v njihovo sigurnost, od nikoder pa ni bilo človeka, ki bi po resnici povedal, kako je, ker dovoljena je bila le ena govorjena in pisana beseda: hvala režimu čez drn in strn. Za to zunanjo hvalo pa se je skrival defetizem in klic po redu. Z volivno borbo l. 1935 so te razmere dosegle svoj vrhunec, ki so najbolj kričeč dokaz dobile v skrajno neplodni verifikacijski debati v skupščini, ki se ni mogla drugače končati kot z odpovedjo nadaljnih zasedanj in slednjič z odstopom vlade. Jeftičeva vlada je obupala, da bi mogla izpeljati državni voz iz nepregledne zagate, obupala je tudi, da bi kakorkoli še mogla državni oblasti priboriti nazaj tisto avtoriteto, ki jo mora imeti, da ni samo prazna senca.

Takrat, v popolni negotovosti, je v dr. Stojadinovičevi vladi notranje ministrstvo zasedel voditelj Slovencev dr. Anton Korošec, politični voditelj znan vsej Jugoslaviji in tudi daleč izven njenih meja. Ni prišel prvič na tako vidno mesto, tudi ni bilo prvič, da bi v tako kritičnih razmerah položil roko na državno krmilo. V tistih razmerah je bilo pač treba velikega poguma in močne vere v lastno sposobnost in zaupanja na številne dobre državljane, ki so kljub mnogim razočaranjem še ohranili ljubezen do države. Treba je bilo dobrega pregleda čez vso državo in

Dr. Milan Stojadinović

Voditelj Slovencev dr. Korošec

ostrega poznanja razmer. Brez teh lastnosti se nihče ne bi mogel lotiti poslov, ki leže na ramah notranjega ministra. Dr. Anton Korošec je kot človek, ki je stal ob zibelki države in jo po vsej poti spremljal z budnim očesom, prevzel ta delokrog z vsemi njegovimi nalogami, ki jih je preteklost tako zanemarila in zapletla.

Po modrosti dr. Antona Korošca se je v državo vrnilo mirno življenje, kjer za zakonitim uživanjem državljanskih pravic stoji oblast in jih varuje. To je velik uspeh teh treh let, ki ga je mogel doseči samo mož, ki ne eksperimentira, ampak po svojem poznanju ljudske duše zasleduje vsak pojav in ga noben dogodek ne vrže iz ravnotežja. To priznavajo vsi nepristranski opazovalci v državi in izven nje in dr. Korošca, slovenskega voditelja, štejejo med najzaslužnejše politike naše Jugoslavije.

Delavstvu boljši kos kruha

Lahko pa še posebej rečemo, da je sedanja vlada v teh treh letih v socialni postavodaji toliko naredila, da v vsej dobi od ustanovitve naše države na socialnem polju do njenega nastopa ni bilo tolikega socialnega dela in napredka. Še nikdar se ni kaka jugoslovanska vlada tako jasno in odločno postavila za pravice socialno šibkih slojev, zlasti delavcev, kakor je to storila sedanja vlada g. dr. Milana Stojadinovića. Prava sreča je, da je v težkih časih naša domovina dobila na čelo može takega široka formata, ki so z vso dušo lotili zdravljenja bolečih ran ljudstva, ki so bile vedno bolj boleče prav zaradi velikega neumevanja od strani izvršilne in postavodajne oblasti. V tem oziru je sedanja vlada pred tremi leti začela tako rekoč orati ledino tudi v socialnem vprašanju ter je svojo namero kljub nasprotovanju od raznih strani izvedla, da danes lahko s poudarkom naglašamo, da je sedanja vlada prava vlada socialnega dela v Jugoslaviji, kar so priznali tudi inozemski krogi, ki so študirali sedanjo našo socialno postavodajo. In minister za socialno politiko je mož, ki je imel dovolj odločne volje, da je v smislu stremljenja vladnega šefa svojo nalogo do kraja odločno izvršil.

Delavske plače in pogodbe

Med prvimi deli ministra g. Cvetkovića je veliko delo o minimalnih delavskih plačah, o sklepanju kolektivnih delavskih pogodb in razsodišču. Ta uredba z zakonsko močjo je izšla dne 13. februarja leta 1937. Ta uredba o minimalnih delavskih plačah je bila skrajno potrebna, ker so dotlej delavske plače stalno padale, kar je imelo za posledico, da je delavski stan vedno bolj propadal, ne le telesno, marveč tudi moralno. Bili so pri nas ljudje, ki so spočetka nekako grajali to uredbo, češ da delavcem premalo daje. Toda nihče teh kritikov ni pomislil, da je ta uredba enkrat za vselej zavarovala delavce pred tistim velikanskim izkoriščanjem, ki se je bilo razpaslo ne le doli na jugu države, temveč se je udomačilo že tudi v naših krajih. In nihče ni pomislil, da je ta uredba bila tako rekoč izsiljena zoper organiziran odpor vseh tistih, ki so od premajhnih delavskih plač imeli velike profite. Samo s to uredbo bi bila sedanja vlada zaslužila, da bi ji delavski stan poklonil svoje zaupanje in zahvalo. Zlasti pa je še slovenski delavec dolžan pomisliti tole: Ko bi ne bilo te uredbe, bi naval delavcev z juga v naše kraje vedno bolj rastel, delavske mezde bi se tudi pri nas po zakonu o preveliki ponudbi vedno bolj manjšale, kar bi imelo za posledico popoln polom našega delavskega stanu in vseh njegovih organizacij. Pomisliti pa je treba še to, da so se s to uredbo delavske plače na jugu precej dvignile, zaradi česar so minile skomine tudi tisti del naše industrije, ki se mu je zaradi nizkih delavskih plač na jugu zahotelo tjakaj, kar bi bilo v velikansko škodo vsega našega slovenskega naroda.

V zvezi z uredbo o minimalnih plačah je bilo tudi urejeno vprašanje sklepanja kolektivnih delavskih pogodb z delodajalci, kar doslej nikjer pri nas še ni bilo priznano. Zlasti delavske organizacije bi morale to pozdraviti. Urejena je bila arbitraža in razsodišče, kar je občutno zmanjšalo potrebo stavk, ki so naposled tudi za delavstvo velikansko breme in dvomljivo orožje, ki reže na obe strani. Doslej izkoriščani delavci so dobili zakonito varstvo in so postali z delodajalcem enakopravni činitelj pred postavo, česar dotlej nismo poznali.

Delavec zavarovan za starost in onemoglost

Dasi smo v Jugoslaviji imeli že poldrugo desetletje zakon o delavskem zavarovanju, vendar je vse doslej bil izveden le del tega zakona, vse drugo pa je počivalo in čakalo boljših časov. Izveden je bil le zakon za bolezensko in nezgodno zavarovanje delavcev, nihče pa se nikdar ni potrudil, da bi bil izvedel tudi zakon o starostnem in onemoglostnem zavarovanju delavca. Sicer so bili od časa do časa na vladi ljudje, ki bi bili tudi to vprašanje rešili in izvedli, toda tistih ljudi prevladujoči vpliv velikega kapitala nikdar ni mogel dolgo gledati na vladi. Ostali so le taki, ki za te stvari niso imeli smisla in ne ljubezni do delavca.

Nepozabljena mora zato med delavstvom ostati zasluga sedanje vlade, da je imela pogum načeti to vprašanje in ga dosledno izvesti v času, ko je povsod še strašila kriza in ko je bil odpor zoper to zavarovanje tako velik. Vlada se ni strašila ne tega ne onega in je izvedla zakon, ki je bil sicer že davno sklenjen, pa nikdar ne izveden. Zakon o starostnem zavarovanju delavstva je stopil v veljavo 1. septembra leta 1937.

Sicer so tudi zoper izvajanje tega zakona nastopali ne le zastopniki velikega kapitala, marveč tudi tako imenovani zastopniki delavstva. Medtem ko so prvi očitali vladi, češ, da s tem vlada nalaga tovarnam taka bremena, ki jih ne bodo več zmogle, so pa oni drugi nasprotovali vladi, češ, da je zakon pomanjkljiv in da delavstvu ne bo mnogo koristil. Tako so se našli v skupnem nasprotovanju zoper vlado možje iz skrajnega levega in skrajnega desnega krila. Vlada se ni menila ne za ene ne za druge, dasi je rada sprejemala dobronamerne nasvete od vsaktere strani. Resnica je, da starostno zavarovanje pri nas s tem zakonom še ni urejeno tako, kakor bi bilo želeti, vendar mora vsakdo pomisliti, da je vlada le izvedla zakon, ki so ga pred poldrugim desetletjem sklenili tisti, ki sedaj zoper njega zabavljajo. Ko bi bila vlada hotela delati nov zakon, bi bilo vse dosedanje zavarovanje obviselo v zraku, poleg tega pa bi bili delavci morali čakati še precej časa in morda precej let, preden bi bil boljši zakon uveljavljen, če bi sploh bil. Bolje je, da je vlada sprejela za podlago to, kar je bilo, kakor da bi bila tvegala, da se stvar zavleče v nedogled, ko bi bile nasprotne sile lahko razvile vse svoje moči. Mislimo, da je bilo le delavstvu v korist, da se je izvedlo to, kar se je izvedlo. Tisti, ki bodo tega zakona deležni, bodo vsekakor priznali, da je bolje nekaj kakor pa nič. Ko pride čas, se bo tudi ta postava popravila in s tem se bodo tudi delavske pokojnine zboljšale.

Sicer pa je vlada poskrbela, da se izven splošnih predpisov delavstvo lahko zavaruje tudi za večjo pokojnino. To pa je stvar skupnega nastopa delavcev in tudi uvidevnost delodajalcev. Želeti bi vsekakor bilo, da bi čim več naših delavcev bilo deležnih večjih pokojnin na podlagi določil, ki jih je uveljavila naša vlada.

Zavarovanje za brezposelnost

Brezposelni doslej v naši državi niso bili deležni drugega kakor nekake male podpore, ki pa je trajala le malo časa. Z velikimi javnimi deli je sedanja vlada poskrbela, da je mnogo brezposelnih prišlo do potrebnega zaslužka. Bolje je zaslužiti, kakor prejemati miloščino. Brezposelne podpore pa so bile doslej le miloščina. Vlada je to stvar docela preuredila. Uvedla je večje prispevke za brezposelnost ter izdelala pravilnik, kako naj bo vsak brezposelni deležen podpor na podlagi tega pravilnika. To ni več miloščina, marveč prejemki iz naslova zavarovanja. **Želeti pa je, da bi to stanje ne trajalo predolgo, ker nazadnje iz brezposelnega po sili razmer postane človek, ki se je odvadil delu. Zato je vlada, kakor že rečeno, poskrbela za velika javna dela, da se brezposelnost tudi kot moralno zlo odpravi.**

Zavarovanje nameščencev

Skoraj istočasno z zavarovanjem delavcev za starost in onemoglost pa je delavni in odločni minister za socialno politiko g. Dragiša Cvetković uredil tudi starostno zavarovanje zasebnih nameščencev po vsej državi. Doslej so bili za starost in onemoglost zavarovani le nameščenci iz Slovenije in Dalmacije na podlagi starega avstrijskega zakona. Sedaj se je ta zakon razširil na vso državo. Ustanovili so se razni Pokojninski zavodi, ki jih organizira ljubljanski Pokojninski zavod. V tem pogledu moramo zlasti Slovenci izreči svoje globoko priznanje ministru Cvetkoviću, da je docela razumel naše stališče in ga sprejel. Pokojninski zavodi ostanejo avtonomni. Bili so časi, ko so razni ministri hoteli razširiti zavarovanje nameščencev in ga centralizirati. S tem bi naš slovenski Pokojninski zavod z vsem svojim premoženjem prešel v last centrale, kakor se je zgodilo z bolniškimi blagajnami in njihovim premoženjem, ki je postalo last zagrebških osrednjih ustanov, dasi so bili to naši žulji.

Za naše rudarje

Naši rudarji so bili že doslej zavarovani za starost in onemoglost. Toda v nekaj letih so slovenske bratovske skladnice prišle v nemogoč gospodarski položaj. Grozila je nevarnost, da bodo stari rudarji na stara leta ostali brez pokojnin, ker je skladnicam grozil polom. Sedanja vlada je odločno izvedla sanacijo slovenskih bratovskih skladnic in je s tem rešila starim slovenskim rudarjem njihove pokojnine. Obenem je izdala nov pravilnik o bratovskih skladnicah v vsej državi, ki je znatno boljši kakor je bil dosedanji. Tako je vlada tudi v tem vprašanju pokazala, kako skrbi za potrebe delavskega človeka.

Stanje naših invalidov je neznosno. Vlade so druga za drugo krpale invalidsko postavodajo in druga za drugo je okrnjevala pravice invalidov, ki so nazadnje ostali skoraj brez pravic, nagi in goli in lačni. Tudi tega vprašanja se je lotila sedanja vlada ter je sklenila izdelati nov invalidski zakon, ki naj vsaj nekoliko popravi krivice, ki so se zgodile invalidom od strani nesocialnih režimov, ki so se sicer vedno sklicevali na svoj nacionalizem, pa so prepuščali v bedi in lakoti najbolj nacionalne elemente, invalide. S tem hoče sedanja vlada oprati tudi sramoto, kako so prejšnji režimi plačevali dolg domovine do vojnih žrtev.

To je bežen pregled 3 letnega dela sedanje vlade na socialnem področju. Ta pregled je ponos naše vlade in vseh, ki to vlado podpirajo in zanjo delajo. **Slepci morajo ob teh dejstvih spregledati, kje je delo za ljudstvo. Kdor je dobre volje, bo vladi moral priznati, da zasluži častni naziv »socialne vlade«.**

In ko smo ugotovili ta dejstva, moramo kot Slovenci ugotoviti še to: Pri vseh teh načrtih in delih sta vedno aktivno in delavno sodelovala naša dva ministra gospoda dr. Korošec in dr. Krek, ki sta za marsikak osnutek dala pobudo ter skrbno pazila na koristi slovenskega človeka, ne da bi pri tem izgubila izpred oči koristi velike in splošne skupnosti.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(31) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Toda že nekaj dni za tem so se poročila glasila vse drugače. Artilerijski ogenj je bil dobro pripravil, operacije pa so se prepočasi razvijale. Nemci so pritegnili ojačenja. Vojaki so se uprli utrjevalnim delom, niti niso ostali na svojih položajih, o ofenzivi ni bilo sploh nobenega govora.

Kljub temu je bilo 36.000 ujetnikov, toda trije ruski armadni zbori so zgubili nad 40.000 mož. Nemci so pričeli s protiofenzivo, ki je ruske čete prisilila k umiku. Kerenskega up je šel po vodi. Ogorčeni vojaki so še v večjih množicah prestopali v Leninovo armado.

Kerenski pa zdaj še ni vrgel puške v koruzo. Da reši vlado je Lwov demisijoniral, Kerenski pa sam sestavil novo vlado.

7. Kerenskega vlada.

(20. julij 1917. — 14. nov. 1917.)

Vladna kriza se je vlekla več dni. Kerenski je le z največjo težavo našel ljudi, ki so bili pripravljeni za resno delo. Bili so to po večini sami socijalisti. Kerenski je poleg predsedstva obdržal še vojno ministrstvo, ostala pa so bila zasedena takole: finance je dobil Nekrasov, zunanje posle Tereščenko, sodstvo Sarudny, prosveto Oldenburg, trgovino Prokopovič, poljedelstvo Cernov, pošto Nikitin, delo Skobelov, notranje ministrstvo Zeretelli itd.

Kerenski je igral malega Napoleona, Mussolinija današnjih dni. S krvjo in ječo je hotel boljševike zatreti, zopet vpostaviti red in skorajšen konec zmagoslavne vojne. Proti Leninu, Trockiju in drugim je izdal zaporno povelje. Večina teh pa se je poskrila in rovarila dalje. Tiste dni je Lenin preživel v neki šupi, v kateri je sprejemal svoje prijatelje. Vojna sodišča so zopet pričela poslovati, a le bolj v strašilo, kot pa da bi bila vršila smrtne obsodbe.

Boljševiki so podvojili svoje delo. Takoj so sklicali kongres, katerega se je udeležilo 187 delegatov. Lenin ni prišel. Skupno s petimi skritimi ali zaprtimi sodrugi je postavil »odsotno« predsedstvo. Stalin je bil tu glavni govornik. Najvažnejše resolucije so izzvenele v stavkih: Nobenih Menjševikov več v Sovjete. Z oboroženo silo vreči Kerenskega. Nemudoma izklicati boljševiško revolucijo. Brezkončno dolg manifest je zaključil s pomembnimi besedami: »Borbeni sodrugi, pripravljeni bodite na nove boje. Stojte trdno, neustrašeno in mirno... varčujte s svojimi silami, zbirajte se v bojnih kolonah pod strankinimi prapori, vi, proletarci, vi, vojaki... Dol s protirevolucijo! Naj živi svetovna delavska revolucija!«

Prišlo je do končne odločitve, ali Kerenski ali Lenin; ali nekrvav razvoj meščansko-socijalistične vlade ali pa revolucija à la Robespiere.

Kerenski je sklical v Moskvo državno konferenco (25. do 29. VIII.).

(Dalje prih.)

Z delavskih bojišč

Kranj

Pogajanja za kolektivno pogodbo v tovarni »Semperit« v Kranju

V petek, dne 24. t. m. se je na magistratu v Kranju vršila poravnalna razprava po čl. 15. uredbe o določanju minimalnih mezd, poravnavanju in razsodništvu, kateri je prisostvovala po svojih zastopnikih tudi naša organizacija, poleg JSZ in Splošne delavske zveze in obratnih zaupnikov.

Za podjetje se je udeležil poleg zastopnika podjetja, tudi zastopnik Zveze industrijcev.

Do poravnalne razprave je prišlo, ker se je podjetje upiralo zahtevam delavstva po zvišanju plač sorazmerno z porastom draginje. Zahtevalo je delavstvo linearno 10% zvišanje temeljnih mezd.

Podjetje je moralo samo priznati, da se je draginja v zadnjih letih dvignila za 17%, vendar se je izgovarjalo, da obrat takega dviga mezd ne bi vzdržal in da bi podjetje ne bilo več konkurenčno, čemur bi sledilo zmanjšanje obrata in odpusti delavstva. Poleg tega je zastopnik podjetja povdarjal, da delavstvo dejansko že itak zasluži več, kot pa zahteva. To delavstvo tudi priznava, zato pa zahteva samo zvišanje *temeljnih* mezd, da ima neko trdno, razmeram in draginji odgovarjajočo podlago, na kateri se potem lahko določajo akordne postavke itd. Delavstvo se hoče samo *zasigurati* proti padcu mezd s čemer pa podjetje ne bi bilo prav nič oškodovano.

Delavstvo je tudi odločno proti novemu sistemu dela, ki ga prekomerno napreza, zraven pa mu jemlje zaslužek, ki bi mu z ozirom na pospešeno proizvodnjo pripadal.

Nujno je tudi zboljšanje plač ženskam, ki sedaj pri akordnem delu večkrat komaj dosežejo minimalno mezdo.

Na tej razpravi se radi trdnega stališča obeh strank ni še dosegel sporazum, pač pa se je sklenilo, da se naslednja poravnalna razprava vrši proti koncu julija. Med tem časom pa bo podjetje poslalo svoj protipredlog delavskim organizacijam.

Delavstvo pričakuje, da bo podjetje vendarle spoznalo upravičenost in utemeljenost delavskih zahtev in istim ugodilo.

Ptuj

V nedeljo, dne 26. t. m. smo se znašli somišljeniki in prvoboritelji za organizacijo ZZD na sestanku v samostanski dvorani, kjer nas je obiskal zastopnik centrale iz Ljubljane in naš župan Dr. Remec.

Poleg tehtnega govora, ki ga imel zastopnik centrale, nam je dal navodila in pogum za bodoče delo v kratkih pa poučljivih besedah tudi g. župan. Izvolili smo pripravljalni odbor, za katerega smo zbrali prave krščanske strokovničarje in najbolj sposobne organizacijske delavce.

Ljubljana

Stavbinci. — V soboto dne 25. junija so se vršile volitve obratnih zaupnikov na stavbi »Notre dame« pri tvrdki Matko Curk, katere je izvedla ZZD v popolno zadovoljnost. Čeravno je odposlanec SGRJ (rdeči) napel vse sile, da bi vsilil kakega rdečega vmes, pa ni mogel izpolniti niti liste z vsem svojim zabavljanjem. Ker po trikratnem pozivu našega zastopnika ni dobil več kakor enega pristaša, reci, beri in piši **enega**, je izrazil, da se ljudje ne upajo, ker se bojijo, da jih podjetje postavi vsled tega na cesto, kakor, da se je že drugim to pri tej tvrdki zgodilo. Naj bo temu gospodu na uho povedano, da stavbenik M. Curk dosedaj še ni nobenega postavil na cesto, ako je bil rdeče pobarvan, zaupnikov še toliko manj, ker je boljšega značaja, kakor si to oni predstavljajo.

Zelo je protestiral, da jih mi v časopisju napadamo, da oni vrše teror nad delavstvom. Mi odločno odklanjamo besedo napada, pač pa ponovno pribijamo, da vrše oni teror osobito nad delavstvom ZZD. Zgražal se je nad našimi člani, ko mu je eden povedal, da zato ni mogel izpopolniti liste, ker tretjina delavstva ni organizirana. Naj mu bo tudi zaupno povedano, da so člani ZZD preveč zavedni in olikani, da bi s terorjem pridobivali začasne člane. Kateremu je v interesu lasten dobrobit, bo prostovoljno pristopil, ker je znano, da se ZZD najbolj trudi za zboljšanje delavskih razmer stavbincev.

Prisiljenih in boječih pa mi absolutno ne maramo, ker bi nam bili v sramoto in kvar.

Našim zavednim tovarišem pa kličemo: Le tako dalje in — Bog živi!

Delegat rdeče organizacije je fingiral detektiva, ko so se v soboto, dne 25. t. m. vršile volitve obratnih zaupnikov v podjetju Matko Curk, Notre Dame. V soglasju s stavbinsko kolektivno pogodbo so se vršile volitve po skrajšanem volilnem postopku ob 5. uri popoldne, kakor je bilo to navedeno v razglasu. Ob določeni uri je prišel na stavbo naš delegat, da bi videl rezultat teh volitev. Mislili smo, da bodo na tej stavbi dve kandidatni listi, to pa radi tega, ker je prav tu zaposlen dober agitator za rdečo organizicijo. Točno ob 5. uri je prišel nekdo, po imenu nam neznani, ki se je predstavil našemu delegatu kakor tudi volilnemu odboru, za nadzornika volitev. Predsednik volilnega odbora je pozval delavce naj, kdor jo še ima, vloži kandidatno listo in, da se ista označi s številko. Takrat pa se je nadzornik volitev, katerega so nekateri, ki jim ni poznan, smatrali za detektiva, izrazil: »Mi nimamo nikake liste, ampak glasovati se kljub temu mora, da bomo videli, kdo je res z vami, ali imate ljudi le na papirju.« Naš delegat mu je, ko ga je spoznal, kdo je, predočil navodila o volitvah obratnih zaupnikov, kjer je dobesedno zapisano: Če je vložena samo ena lista, glasovanje z listki odpade in se kandidati in njihovi namestniki proglasijo za izvoljene. To pa ni pomagalo in začasni detektiv je odločno zahteval, da se volitve morajo izvesti z dviganjem rok. Kaj neprijetno mu je bilo, ko se je njegovi želji ugodilo in je bil izmed vseh delavcev eden, ki je dvignil roko in bil proti. Če bi imel g. delegat Saveza gradjevinskih radnika volilno pravico, bi bila pa dva proti naši kandidatni listi. Kadar bo rdeča garda poslala svoje zastopnike za nadzornike volitev obratnih zaupnikov v kraje, kjer nimajo vložene kandidatne liste, naj ima ta začasni detektiv overenje od pristojne oblasti, sicer bi tako postopanje za njega v bodoče postalo usodno.

Tobačni delavci. Zveza združenih delavcev je dobila iz Beograda telefonično obvestilo, da je pravilnik tobačnega delavstva podpisan.

S tem so padle vse demagoške besede in intrigiranja socialistične strok. organizacije nad našimi člani in našim delom. Niso zmagali rdeči, zmagala je naša strokovna organizacija skupno z dr. Koroščem in dr. Krekom. Več o tem prihodnjič.

ORGANIZIRAJTE SE

Delavski stan je v Ljubljani v manjšini in še ta ni ves organiziran. Kar pa je organiziranega je deljen na nešteto organizacij. Zraven tega pa se to delavstvo prav malo briga za svoje pravice in mu je malo mar, da bi se borilo za zboljšanje svojega socialnega položaja, ki mu je ravno v Ljubljani skoro slabši kot drugod. Le če govoriš s posamezniki, vsak toži kako slabo je plačan, kako težko živi, da bi se brigal in mislil, kako bi si pomagal, za to nima nihče smisla in poguma.

To delavstvo je zaposleno v trgovinah, skladiščih in delavnicah le posamezno in ne po masah in zato tudi težje pride do vsaj takega razmerja, ki bi odgovarjalo skromnemu življenju, ki ga mora imeti tudi delavec. Zato se bo moralo to delavstvo ako si hoče zboljšati položaj, strumno organizirati in odločno z organizacijo staviti svoje zahteve. In teh ni malo! Če pogledamo okrog sebe, vidimo kako se teptajo socialni zakoni, ki so bili izdani v rešitev delavcev. V skladiščih in trgovinah se dela čez ure, posebno v takih, ki so bolj v skritih krajih, kjer oko postave ne najde čez uro odprtih trgovin. Za to čezurno delo se ne plačuje nadure, največkrat tudi navadne ure ne. Ravno tako so mnoge trgovine kljub odredbi banske uprave odpirajo predčasno in pozneje zapirajo. To bi se tikalo predvsem trgovskega osebja, ki je prizadeto, a ravno tako tudi delavcev, ki v skladiščih delajo čez določen čas, zato pa ne dobivajo nobenega plačila. Treba bi bilo, da oblast energično poseže vmes, ter poostri kontrolo in s tem upostavi red. To je tudi v njenem interesu, da se ščitijo uredbe in preprečijo izigravanja posebno tujih tvrdk. Še eno važnejših vprašanj je, ki glasno kliče vsem delavcem in uslužbencem, da se organizirajo. Le organizacija bo tista, ki bo dosegla, da se zvišajo plače na tako višino, ki bo častna za delavca in za Ljubljano. Saj dovolj nesramno je, da se tem delavcem, ki morajo biti ob vsaki priliki pri roki in morajo zato tudi stanovati v mestu ter drago plačevati stanarino, plača tedensko od 150 do 170 din.

Nihče se ne ozira na to, kako ti ljudje živijo, ko morajo že samo za stanovanje plačati polovico bornega zaslužka in še več. Zahtevajo pa od njih, da vestno in natančno vršijo svoja dela. Kako more ubogi delavec to izvrševati ob skromni hrani, ko ga tarejo skrbi za družino in obstoj, kako bo kadar bo bolan tega nihče ne vpraša.

Skrajni čas je, da delavstvo vstane, se organizira in odločno postavi svoje zahteve. Če je trgovski stan organiziran, zakaj se ne bi organiziral tudi delavski stan?, ki je mnogo bolj potreben opore in pomoči organizacije. Organizacija, ki bo zahteve delavstva izvedla, mora pa biti močna z zaslombo članstva in oblasti. Taka organizacija ki ima v katkem svojem obstoju mnogo resničnih uspehov za seboj je ZZD. Delavci, združite se, ter vsi pristopite v njo, da bo tudi za nas priborila zboljšanje kot ga je drugje. Od obljub raznih organizacij, ki imajo svoja vodstva v inozemstvu, slovenski delavec ne bo nikdar nič imel. Le kar si bomo sami priborili po naših razmerah in le naši voditelji, ki vedo kako se nam godi, so zmožni, da uveljavijo naše zahteve. Zato vsi v našo, res slovensko oganizacijo.

Črnuče

Že mesec dni je od tega, ko nas je prvič obiskal zastopnik centrale in nam začel govoriti o organizaciji. Mi pa smo mu takrat odgovorili, da če človeka kača piči, se pozneje martinčka boji. To smo pa rekli radi tega, ker nas je večina, ki smo bili že organizirani v rdeči organizaciji (Savez gradjanskih radnika). Ko pa smo uvideli, da ti ljudje niso istega duha, kakor smo mi in da prištevajo med krivce naših težkoč tudi ljudi, ki tega niso prav nič krivi, smo spoznali, da smo stopili v družbo marksistov, kateri se ne borijo samo za to, kar na sestankih povdarjajo, t. j. za boljši kos kruha, ampak, da je njih cilj svoje člane od Cerkve odtujiti. Mi pa smo prišli do prepričanja, da tu ni rešitve za delavsko vprašanje in smo to gardo počasi zapustili in obljubili, da ne gremo nikoli več v organizacijo, dokler ne bomo imeli o isti popolno prepričanje.

Organizacije ZZD, katera povsod in vselej dokaže, da stoji na temelju resnice in pravice, do danes nismo poznali, zato se tudi zanjo nismo hoteli odločiti, ampak smo začeli zasledovati nje delo. Danes pa vidimo, da se ZZD bori za splošni blagor naroda t. j. da zboljša socialne zakone, preprečuje pa tudi nakane komunizma in marksizma, ki se potuhnjen skriva za političnimi in nekaterimi strokovnimi organizacijami.

Pri nas v opekarni že danes povemo, da se organizacija ne bo zavzemala za vse delavce, ampak mi organizirani bomo gledali, da naše stanje izboljša — neorganizirani pa naj stojijo ob strani, saj jih je itak malo. Kdor ni z nami, je proti nam. Da bi taki polovičarji pozneje pristopili v naše vrste le iz koristoljubja, jih sploh ne bomo marali.

Zabukovca — Griže

V zadnjem času so se močno dvignile cene moki in govejemu mesu. S tem porastom cen pa so prizadeti predvsem le delavci, ki še v normalnih razmerah s svojo plačo težko izhajajo. Podražili so se prav tisti produkti, ki so za preživljanje najbolj potrebni in se jih največ porabi. Delavstvo in sploh revni stan na račun sebe in svojih družin nosi posledice raznih dobičkarjev in špekulantov, ki jim pri njihovih špekulacijah ni prav nič mar, če stradajo tisoči, samo, da si sami napolnijo žepe.

Pošteno bi se bilo treba upreti tudi oderuštvu, ki zelo cvete prav v rudarskih revirjih, kjer so delavci najslabše plačani. Posebno so pri tem prizadeti očetje velikih družin, ki često pridejo prav radi oderuštva še ob tisto borno imetje, ki ga morda imajo, saj veliko itak nihče nima.

Podturn

Če mačka ni pri hiši, ples imajo miši. Nekaj takšnega je pri nas. Dne 25. junija se je domislil tukajšnji poslovodja gospod Okračil in nas kar enostavno par odpustil in nam nudil kot pogoj ponovne zaposlitve akordno delo, v katerem pa bi nikakor ne prišli na sedanji zaslužek. Če bi o tem vedela Začasna šumska uprava, pa ne samo o tem, ampak, da bi videla vse grehe, ki jih ima ta naš mogočni poslovodja, bi že zdavnaj zmanjkalo za njega kruha na slovenskih tleh. Mi seveda ne bomo držali križem rok in čakali rešitve samo od zgoraj, ampak se bomo obrnili potom naše centrale, katera nas prav po materinsko ščiti, na Začasno šumsko upravo, kakor tudi na bansko upravo in predočili spomenico, katero smo sestavili na sestanku dne 27. junija na Obrhu, kjer smo se zbrali kot običajno vsi zavedni in organizirani delavci ter tako naredili program za bodočnost. Kakšne uspehe bomo imeli z intervencijo radi tako nenadnih in protizakonitih odpustov, kakor tudi drugih težkoč, ki nam jih dela naš poslovodja, bomo pisali prihodnjič.

Ajdovec

Že delj časa se nismo oglasili, zato se naši nasprotniki že veselijo, da je naša organizacija že zaspala, da so v naši organizaciji sami taki delavci, ki še pojma nimajo.

Že večkrat rečeno poudarjamo še enkrat, da tovariši, naj nobeden ne misli, da bo prišel prej do svojih pravic brez organizacije kakor pa z organizacijo.

Zato vabimo vse člane, da se tega zavedajo in da se sestanka 3. julija vsi udeleže, kateri pa ne misli plačati brošure »Bodi luč«, naj jo na sestanku odda, da jo vrnemo.

Kdor bi bil zadržan, naj jo odda po tovarišu. Tovariši se naprošajo, da se odda obenem tudi članarina.

Sestanek se bo vršil po sv. maši zjutraj.

Ne dajte se varati vsakemu cestnemu postopaču, da bi druga organizacija več storila za nas kot pa naša! To bo bodočnost pokazala!

DROBNE DOMAČE

Proizvodnja nafte je znašala v prvem trimesečju 1938 v naši državi 246 ton. V istem času lanskega leta je znašala samo 107 ton. Letos je bilo prodanih 194 ton v vrednosti 224.000 din.

Najetje posojila za elektrifikacijo Savinjske doline je odobril finančni minister banski upravi v Ljubljani v znesku 1,950.000 din.

Nesreča v Kamniških planinah. Pri nabiranju planinskih cvetlic se je na Kalci ponesrečila gdč. Perša Ivica iz Ljubljane. Padla je po pečinah 25 m globoko in si pri padcu zlomila levo nogo v gležnju. Reševalec L. Erjavšek je preskrbel njen prenos v dolino, odkoder so jo odpeljali v bolnišnico.

Avto ubil pismonošo. 45 letni pismonoša Janko Lani se je odpeljal s kolesom proti Kamniku ter se istega večera vračal v Ljubljano. Blizu Trzina je privozil nasproti neki osebni avto, ki je trčil v Lanija in ga butnil ob občinski kamen. Ponesrečenca, ki si je pretresel možgane, je reševalni avto prepeljal v ljubljansko bolnišnico, kjer pa je kljub skrbni pomoči umrl.

Smrt vojaka v Savinji. V Celju je utonil v Savinji vojak Džemal Kitanovič. Ker ni znal plavati, ali je zabredel v globokejšo strugo, ga je voda zajela in se je začel potapljati. Priskočili so mu sicer na pomoč, vendar ga niso mogli spraviti k zavesti. Z reševalnim avtom so ga prepeljali v bolnišnico, a je takoj po prevozu umrl.

Karambol z avtom. Daljni sorodnik škofa A. M. Slomška, 30letni Drago Slomšek je vozil z motornim kolesom iz Celja proti Laškem; nasproti se je pripeljal avto in se je Slomšek zaletel naravnost vanj ter treščil z glavo v vozišče, da si je prebil glavo. Bil je pri priči mrtev.

Dva nova vodovoda so blagoslovili v Kranjski gori: enega za Kranjsko goro, drugega pa v Logu. Blagoslovitvi je prisostvoval tudi g. ban dr. Natlačen. Za tujsko prometni kraj kakor je Kranjska gora, je ta pridobitev velikega pomena.

Novi most so slovesno izročili prometu čez poljansko Soro v Škofji loki; zgrajen je iz železobetona, dolg 33 metrov ter je oprt na nosilca na obeh bregovih. Cestišče je široko 5.50 m in tlakovano z granitnimi kockami, ki so zalite z asfaltom. Dela so veljala okrog 550.000 din.

Žrtev Save. V mrtvem rokavu Save pri Zagrebu je utonil I. Filipčič iz Pregrade. Napajal je konja in ga pognal predaleč v vodo, kjer se je jel pogrezati v blato. Filipčič je padel s konja in utonil, konj se je pa rešil.

Nočni požar je uničil mizarsko delavnico g. Klančnika na Pobrežju pri Mariboru. Škoda znaša 20.000 din. Kako je požar nastal, še ni ugotovljeno.

V ribniku je utonil na gradu Strmolu 25 letni šofer S. Grohar. Vozil se je z vrtnarjem po ribniku s čolnom, ki se je po nesreči prevrnil. Vrtnar se je rešil, dočim je Grohar zginil pod vodo. Reševalcem se je posrečilo šele po dveurnem neumornem iskanju, da so Groharja mrtvega potegnili iz vode.

Brzovlak zavozil v voz. Na progi Zidani most — Zagreb je zavozil brzovlak blizu Rajhenburga v voz, ki je ravno vozil čez progo, ker je voznik menda preslišal prihod vlaka. Vlak je ubil enega konja in vlekel voz še kakih 200 m s seboj. Voznik in drugi konj, ki se je po naključju odtrgal od voza, sta ostala nepoškodovana.

Avtomobilist povozil stražnika. 41 letni polic, uradnik A. Kunst je opravljal kontrolno službo na cesti Maribor — Sv. Lenat. Hotel je ustaviti avtomobil, ki mu je prišel s precejšnjo brzino nasproti. Šofer je menda šele v zadnjem hipu opazil letečo kontrolo in z vso silo zavrl. Posledica pa je bila, da je voz zasukalo in je z zadnjim delom udaril v polic. nadzornika, ki je dobil hude poškodbe in po prevozu v bolnišnico izdihnil.

Drzen roparski napad je bil izvršen na 66 letno gostilničarko Nežo Sel v Zrkovcih pri Mariboru in sta jo roparja skoraj do smrti mučila. Vendar se je starki posrečilo, da je pobegnila in klicala na pomoč. Hlapci so njene klice slišali, roparja pa sta se ustrašila in pobegnila. Enega izmed roparjev je gostilničarka prepoznala za svojega bivšega hlapca. Orožniki so ga aretirali, ta pa odločno zanika vsako udeležbo pri roparskem napadu.

Zapisana pravica

Službeno razmerje nameščencev v gostinskih obratih

Po obrtnem zakonu je med obrti; na katere se nanaša tudi ta zakon vsekakor prištevati med drugimi gostinskimi obrati — javne kuhinje in prenočišča. V posledku tega pa je potem tudi uslužbence takih podjetij smatrati kot uslužbence obrtnih podjetij in to zlasti one uslužbence, ki kot pomožno osobje vršijo dela, katera so tipična za dotično obrt. Tako je prištevati v javnih kuhinjah med uslužbence po obrtnem zakonu vse upravitelje kuhinj, nadzornike, šef kuharice in pri prenočiščih pa zlasti sobarice. Slednjim t. j. sobaricam se namreč stalno od tozadevnih podjetij odreka značaj pomožnega osobja, med nižje zaposleno osobje — med služinčad. To pa povsem neupravičeno. Služinčad t. j. hlapci in dekle so res uslužbenci podjetja in služijo njegovi pridobitni svrhi — toda ti uslužbenci niso neposredno nameščenci v ta namen, da vršijo one posle radi katerih zadobi podjetje svoj značaj. Nasprotno so pa sobarice uslužbenci, ki neposredno vršijo one posle radi katerih je bilo podjetje ustanovljeno in ki tvorijo temelj podjetju. Tako so n. pr. v hotelu sobarice nameščene samo v svrho urejevanja sob, ki se oddajajo tujcem. V ta namen pa morajo imeti že neko usposobljenost in izobrazbo, česar te od služinčadi gotovo ne zahteva. Ne more se tedaj sobaric prištevati med služinčad. Spričo tega pa gredo takim uslužbenkam vse pravice, ki jih določa obrtni zakon za svoje uslužbence. To pa tako glede delovnega časa — velja zanje 10 urni delavnik, odnosno 60 urni delavnik tedensko z izjemami, kakor so določene glede gostinskih uslužbencev po zak. o zaščiti delavcev. Kajti že način zaposlitve kaže na to, da morajo biti sobarice zaposlene v nočnem času, vsled česar je temu primerno uveriti njih delovni čas in odmor.

Razloženo je bilo potrebno poudariti, ker se določila o. zakona glede sobaric ne spoštujejo in se zlasti v onih podjetjih, ki so last kakih socialnih ustanov, vodstva sklicujejo na to, lastništvo in na svrho, ter tako uslužbencem sklicujoč se ravno na socialne svrhe odklanjajo polne dobrote zakona. Prezrejo pa pri tem, da gre ta socialna svrha samo tako daleč, da uslužbenci takih socialnih ustanov ne trpe ničesar na svojih zakonitih pravicah. **Nasprotno morajo biti take ustanove zgled za druga pridobitna podjetja, kako je uravnati uslužbenkam razmerja.**

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Cene v maju. Po podatkih Narodne banke je indeks cen na debelo narastel od 79.3 na 80.1 točke (podlaga so cene leta 1926 kot 100). Lanskega maja je znašal indeks cen 72.6 in je torej letos višji za 7.5 točke ali nad desetino. Dvig indeksa cen v maju je pripisovati predvsem višjim cenam žitaric.

Skupni indeks za prehrano je narastel od 81.6 na 84.3, dočim je indeks kolonijalnih proizvodov nekoliko padel, pri stroških za obleko pa ostal neizpremenjen.

Slani vrelec, ki so ga odkrili v Draguševi pri Sv. Marjeti ob Pesnici, je dal skraja na dan kaka dva litra slane vode, sedaj pa se nateče že vsako uro po 1 liter, dasi niso vrtali naprej. Voda je bila poslana v kemično preiskavo Higijenskemu zavodu v Ljubljani, ki je sedaj poslal rezultat preiskave v Maribor. Iz kemijskega izvida je razvidno, da vsebuje voda predvsem veliko soli, joda in železa. Sestavina je takšna, da se bo dala voda uporabljati v razne industrijske namene, predvsem pa v zdravilne svrhe.

Gradba mostov. Te dni so pričeli z javnimi deli. Predvsem se bo popravil most čez Pesnico v tiru državne ceste Ptuj-Ormož, ki je bil že v zelo slabem stanju. Čez Polakovo v Jurovcih pa bodo zgradili nov železnobetonski most.

Prizad bo razdelil 1100 žitnih čistilnikov, katerih normalna kupna cena znaša 5.500 din, za prav malenkostne doprinose zainteresiranih kmetovalcev, in sicer dobi dravska banovina 75 strojev za ceno 1500 din za komad. Poleg tega izdeluje Prizad desetletni načrt za pospeševanje sadjarstva v vseh delih naše države.

Dr. Stojadinović si je ogledal po končanih slovesnostih v Benetkah moderne italijanske ceste na visokih Dolomitih. S tem obiskom je zaključeno bivanje predsednika dr. Stojadinovića v Italiji — in se je vrnil črez Kranjsko goro v domovino.

Naše letalstvo. Zagreb je dobil tri nove letalske zveze. Odprli so progo iz Zagreba preko Dunaja na Brno in Prago, progo od Zagreba do Sarajeva in Dubrovnika ter progo preko Sušaka do Ljubljane. Poleg tega še obratujejo zveze z Belgradom in Bukarešto, ter zveza z Benetkami, Torinom in Milanom. Vožnja iz Zagreba v Dubrovnik traja le 2 uri.

Torpedovka »Ljubljana«. Na Vidov dan so v splitskih ladjedelnicah spustili v morje novo torpedovko »Ljubljana«, ki je iste vrste kakor sta že dve torpedovki »Zagreb« in »Belgrad«.

Spominsko svečanost so priredili v Kragujevcu, kjer so ustrelili Avstrijci pred 20 leti 40 Čehov, ki so se uprli. Vojaško sodišče jih je obsodilo na smrt in so bili 21. junija 1918 ustreljeni. Svečanostim so prisostvovali zastopniki naše vojske, dalje zastopniki češkoslovaške vojske in vse kragujevske ustanove.

Drugod

V Rusiji je bil po nalogu Stalina ustreljen njegov prijatelj in sotrudnik Preobraženskij, ki je bil znan kot eden izmed najuglednejših članov komunistične stranke. V znak protesta je odstopil generalni tajnik komunistične stranke v Belgiji Debuk, ki se pa sedaj skriva, ker se boji Stalinovega maščevanja. Tudi francoski komunist Rappaport je sporočil v Moskvo, da prekinja vsako zvezo z kominterno. Zaupniki komunistične stranke za Romunijo in Nizozemsko nameravajo storiti isto.

V Španiji nacionalisti sicer napredujejo, vendar se državljanska vojna še ne bo takoj končala. Dne 16. aprila sta Anglija in Italija sklenili sporazum radi ublažitve napetosti v Sredozemskem morju. Toda ta sporazum ne more stopiti v veljavo, dokler italijanski prostovoljci, ki se borijo v armadi generala Franca, niso zapustili Španijo; poleg tega so nastopile razne ovire, kajti danes je v Evropi mnogo sil, ki jim sporazum med Anglijo in Italijo nikakor ni všeč. Zato so bila prekinjena tudi pogajanja med Francijo in Italijo. V prvi vrsti napenja Sovjetska Rusija vse svoje sile, da onemogoči pomirjenje Evrope. Poslala je v rdečo Španijo ogromne transporte orožja, radi česar Italija ni hotela umakniti svojih prostovoljcev; pa tudi v Franciji je na delu gotova struja, tako da Francija ni mogla odpovedati vsaj moralno pomoč španskim republikancem, Italija pa ne odpoklicati svojih prostovoljcev.

Angleški ministrski predsednik je še enkrat sklenil rešiti španski spor s pomočjo drugih držav. Zato namerava pozvati Mussolinija, da izkoristi svoj vpliv pri Francu za sklenitev premirja.

Češkoslovaška vlada je sklenila, da bo slovaščina uradni jezik. Ni pa ta sklep še bil objavljen v časopisju, da se ne bi prejudicirala pogajanja s sudetskimi Nemci, ki se nepretrgoma nadaljujejo. Zastopniki sudetsko-nemške stranke trdovratno ostajajo pri svojih prvotnih zahtevah ter se niso zadovoljili niti z največjimi ugodnostmi, ki jim jih nudi češkoslovaška vlada. Zaradi tega je pričakovati, da bodo pogajanja zelo dolga in bo treba še mnogo dobre volje in potrpljenja, da pride do sporazuma.

Japonci se pripravljajo na dolgotrajno vojno. Vlada bo prisiljena, da izda zakonodajo, ki bo narodu naložila dolžnost varčevanja z živili. Vlada bo tudi povsem preosnovala državno gospodarstvo in ga prilagodila potrebi po skrbni pripravi za dolgotrajno vojio. V osvojenem ozemlju Kitajske obstojata že dve vladi, ena v Pekingu, druga v Nankingu in mislijo Japonci ustanoviti še nadaljne avtonomne vlade. Ker so Kitajci dvignili v zrak tudi nasipe na Modri reki, se Japonci z vsemi silami trudijo, da popravijo nasipe. Pri tem jih še vedno ovirajo z velikim uspehom kitajski četniki. Zaradi tega postaja poplava vedno bolj nevarna tudi Japoncem. Napredovanje proti Hankovu je povsem zastalo. Japonci hočejo Kitajsko sedaj napasti tudi z južne strani, kar povzroča posebno Franciji velike skrbi, ker mejí južna Kitajska na francosko kolonijo Indokina.

Sestanki in zborovanja ZZD

V NEDELJO, DNE 3. JULIJA:

MISLINJE: **članski sestanek ob 9 v običajnih prostorih.**

SLOV. KONJICE: **občni zbor ob 9 v Društvenem domu.**

GROBLJE: **ob ½10 v Društvnem domu seja celokupnih odborov jarške in grobeljske podružnice.**

BELEŽKE

UTESNJENI SMO

Ob priliki poravnalne razprave pri podjetju »Semperit« v Kranju se je eden od obratnih zaupnikov (seveda socialist) začel obregovati ob ZZD, češ, da je sploh ne pozna in se je spraševal kaj delajo na razpravi zastopniki ZZD. Svojo modrost je razvijal še dalje in ugotovil, da je ZZD verska(!) organizacija ter kot taka ne spada na mezdno razpravo ter, da se je bati da ne bo prešla na pogajanja še Marijina družba in tisti z rdečimi pasovi (fantovski odseki). Vsekakor značilne besede, s katerimi je ta »zaupnik« pošteno pokazal svojo trdno »razredno« zavest in svojo razsodnost ko take neslanosti iznaša na pogajanjih.

Mislimo pa tudi, da »Delavska politika« dovolj piše o nas, da bi nas, če isti le kaj bere, lahko »poznal«!

»PAVERSKI FRISI«

V nekem ljubljanskem lokalu so bruhali mladi elegantni gospodiči-nacionalisti svojo sovraštvo nad mladinskim taborom in dokazovali, kako daleč je odšel njihov lažinacionalizem od vsega kar je res slovensko-narodno. Eden izmed njih je ugotavljal, da med člani fantovskih odsekov baje ni nobenega poštenega obraza, temveč, da so sami »pauerski frisi«. Sicer tudi njegov izraz ni imel nikakšnih plemiških potez, ampak mu je bilo videti, da tudi on ni odrasel daleč od pluga. Vendar je mladenič že toliko »civiliziran«, da ne mara več gledati slovenskih kmečkih obrazov, ki vendar predstavljajo narod in ne peščica puhloglavih gospodičev. Kritiziral je nadalje še dejstvo, da da mladinski tabor premalo zaslužiti. Za njega bi bil tabor kulturna prireditev menda le takrat, če bi prišla naša mladina v Ljubljano pijančevat.

Vredno je, da zabeležimo še sledeči slučaj: Komaj 14 letno dekletce s sokolskim znakom se ustavi pred velikim lepakom mladinskega tabora, dvigne hipoma nogo in strže z nogo lepak z ograje ter pljuje nanj.

Dobro bi bilo ugotoviti, kakšni faktorji vzgajajo del mestne mladine v takem strupenem sovraštvu do vsega, kar prihaja iz naroda in kdo jo uči ono lepo jugoslovanščino, po kateri pomeni kmet: **pauer,** obraz pa **fris.**

OUZD poroča

Letni diferencijal zavarovanih delavcev je v letošnjem maju neprimerno manjši kot prejšnja leta, kakor je razvidno iz sledeče tabele:

Leto	Mesec	Letni diferencijal zaposlenosti
1938	maj	+4.908
1937	maj	+8.080
1936	maj	+6.861

Nazadovanje letnega diferencijala zaposlenosti je posebno veliko pri moških delavcih:

Leto	Mesec	Letni diferencijal moških	Letni diferencijal ženskih
1938	maj	+3.689	+1.219
1937	maj	+6.236	+1.844
1936	maj	+5.134	+1.727

To so brez dvoma znaki bližajoče se gospodarske krize, o kateri je začelo pisati svetovno časopisje že pred enim letom.

Stalež bolnikov je bil v minulem mesecu za +319 oseb ali 0.19% večji nego lansko leto. Deloma je temu vzrok epidemija gripe, ki se je pojavila koncem aprila in v začetku maja, ko so hladnim dnem sledili topli dnevi. Deloma pa bo vzrok tudi oslabitev napredovanja zaposlenosti. Statistično je ugotovljeno, da v takih primerih naraste naval bolnikov.

Dekleta - delavke! 24. julija vse na Brezje!

Tam bo I. tabor slov. kat. deklet, ki naj bo skupna manifestacija vseh vernih, poštenih slovenskih deklet. Tam se pogovorimo o aktualnih vprašanjih, ki se nas deklet posebej tičejo in nas vse zanimajo. Tam pri Materi poprosimo za blagoslov, da bo naše delo uspešno. Pred Bogom in v delu zanj smo vsi enaki, zato naj se udeleže zborovanja dekleta vseh stanov in slojev. In ker spada obnovitev verskomoralnega življenja med delavkami k najbolj perečim in nujnim vprašanjem naših dni, pričakujemo, da se tabora udeleži tudi znaten del naših delavk, ki ste na tabor toplo povabljene. Program tabora je razviden iz letakov, ki jih prejmete, in plakatov na cerkvenih vratih, in vesti v dnevnem časopisju.

Na svidenje torej 24. jul. pri Mariji Pomagaj!

Pripravljalni odbor za 1. tabor slov kat. deklet na Brezjah.

PO SVETU

Strašna železniška nesreča se je zgodila v Ameriki. Blizu Mills City je zdrknil luksuzni ekspresni vlak, na vožnji iz Cicaga v smeri proti San Paolo, z mosta v reko. Nesreča je zahtevala 29 mrtvih, 65 ranjenih, 20 ljudi pa še pogrešajo. Šest spalnih vagonov je ostalo več ur pod vodo, da so bile reševalne skupine prisiljene razbijati okenska stekla in tako potegniti ven mrtve in ranjene potnike. Napori so sedaj osredotočeni na to, da se potegne iz rečne struge lokomotiva in šest spalnih voz.

Pri volitvah na Irskem je dobil De Valera 66 mandatov, Casgrave 9, neodvisna stranka 7 in delavska stranka 5 mandatov.

Veliki manevri angleške mornarice so se vršili v Rokavskem prelivu. Manevrom je prisostvoval tudi kralj Jurij.

Židom prepovedan dostop na borze. Z naredbo gospodarskega ministra je v Berlinu prepovedan Židom obisk na borzah. Da bi se pa radi tega ne ovirala trgovina, je Židom dovoljeno, da jih zastopajo njihovi pooblaščenci, ki pa ne smejo biti Židje.

Francoske vojne ladje v Boki Kotorski. V Boko Kotorsko sta pripluli 2 veliki francoski križarki na obisk. V Kotoru sta se križarki zadržali nekoliko dni, nakar sta odpluli v Split.

30 ljudi utonilo. Na reki Peng se je pripetila velika nesreča, pri kateri je našlo smrt 30 kmetov. Ko je bila ladja, s katero so se kmetje vračali z žetve, sredi reke, se je ladjin trup nenadoma razpočil in se je ladja takoj potopila. Vseh 30 kmetov je utonilo.

Boksarska norost je razburjala duhove v Ameriki. Svetovni prvak v boksu, ameriški črnec Joe Luis je ostal svetovni prvak s tem, da je v poldrugi minuti zbil Nemca Maks Schmelinga, ki so ga Nemci smatrali za največjega boksarja sedanjosti. Na vstopnini, za radijski prenos in za filmski posnetek so izkupili milijon dolarjev. Luis je zaslužil 600.000 dolarjev, Schmeling pa 150.000. Da so gledalci, katerih je bilo 80.000, plačali za sedeže od 300—1500 din, pač dovolj jasno ilustrira duševno zmedo, ki jo je povzročil materializem sedanjosti.

Volitve v angleški parlament se zelo pospešeno približujejo kakor je izjavil na nekem shodu angleški notranji minister Sir John Simon.

Skrivno radijsko postajo, ki je zadnje čase s tako silo pozivljala sovjetsko prebivalstvo zoper Stalina je odkrila boljševiška GPU v nekem gozdu blizu Minska. Postajo so vodili 4 visoki uradniki GPU, ki so se aretaciji uprli z orožjem. Nastalo je hudo streljanje in krvav boj, v katerem je padlo 6 mož tajne policije in 2 člana posadke oddajne postaje. Druge člane posadke je prijela GPU in jih prepeljala v Minsk, kjer je zaprtih že 67 drugih članov tajne policije, ki so osumljeni, da so sodelovali pri tej skrivni brezžični postaji.

Obvezno delo za vse nemške državljane stopi v veljavo 1. julija, da se omogoči izvajanje štiriletnega gospodarskega načrta.

Serum proti slinavki in parkljevki so sestavili v Nemčiji in z njim že cepili 50.000 govedi in več tisoč ovc. Cepljenje je pokazalo odlične rezultate.

Na vseameriški konferenci bodo nekatere države baje predlagale, da naj vse ameriške države izstopijo iz Zveze Narodov in ustanove zase posebno Zvezo narodov.

Pobegla voditelja »Železne garde«. Pri prevozu obtoženih voditeljev »Železne garde« h razpravi, sta skočila dva iz vlako in pobegnila.

Letalska nesreča v Franciji se je pritila blizu mesta Tours. Ubitih je 70 oseb in sicer 5 častnikov in 2 podčastnika. Na truplih so našli napol odprte padobrane, ki jih pa letalci radi nizke višine niso mogli več uporabiti. Vzrok nesreče še ni znan. Po pripovedovanju kmetov, ki so se nahajali v bližini kraja nesreče, je v letalu eksplodiral motor.

Smrt matere angleške kraljice. Mati kraljice Elizabete, grofica Strattmore je umrla radi srčne krize, ki je trajala nekaj dni.

Rudniška nesreča se je pripetila v nekem žveplenem rudniku v Siciliji. Utrgal se je velik kos zemlje in pokopal 8 rudarjev.

Zvočne stebre bodo letos zgradili v Nemčiji. Gre za 6.600 velikih zvočnikov, ki bodo prenašali radijske oddaje, v prvi vrsti seveda politične govore. Ti stebri bodo zgrajeni na velikih trgih, da bodo lahko govore poslušale velike množice.

Gospodarska pogodba je bila sklenjena med Nemčijo in Romunijo. Nova pogodba je postala potrebna zaradi priključitve Avstrije k Nemčiji, a tudi zaradi zvišanih potreb Nemčije po romunskem petroleju. Nemški gospodarstveniki pričakujejo od pogodbe znatno povečanje izvoza nemškega blaga, Romunija pa je našla varen trg za svoje žito in druge sirovine.

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Groblje.